

KONJUNKTURÖVERSIKT FÖR HUSHÅLL

augusti 2020

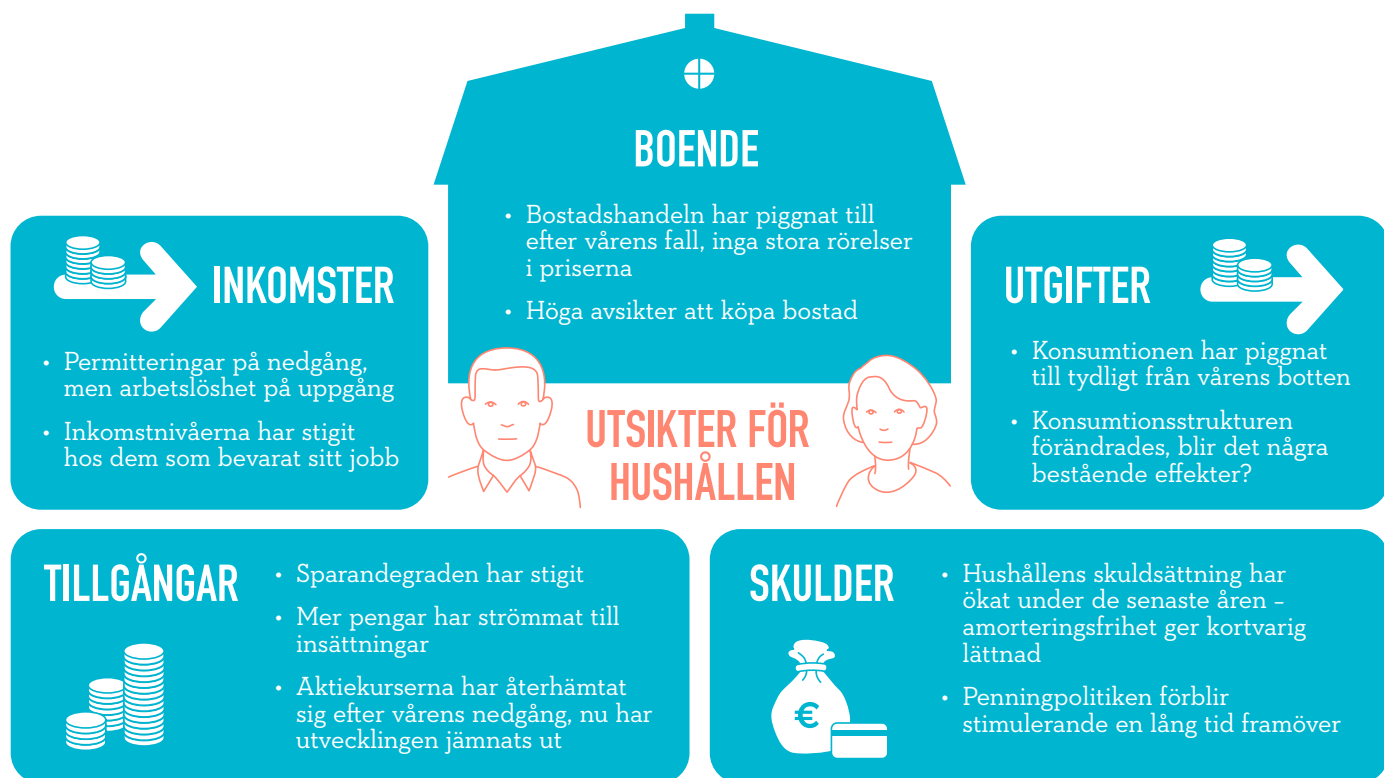
Sparbanken

I Sparbankens konjunkturöversikt granskas rådande fenomen i Finlands ekonomi, vilka påverkar särskilt hushållens ekonomiska situation.

Dessa är bland annat arbetsmarknadsläget, utvecklingen av inkomstnivåerna, prisstegringen, bostadsmarknadsläget samt hushållens skuldsättningsgrad och faktorer som påverkar tillgångarna.

INNEHÅLL

Finlands ekonomi kommer att minska under 2020, men mindre än i många andra länder	3
Antalet permitteringar har börjat minska, arbetslösheten ökar med fördröjning	4
Bra penningläge hos många trots coronakrisen	5
Stora förändringar i konsumtionen	6
Hushållens skuldsättning väcker oro, men de flesta har sakerna i ordning	7
Utöver skulderna har också tillgångarna ökat - i synnerhet strömmar det in insättningar	8
Piggare bostadsmarknad - inga större förändringar i priser	9

SAMMANFATTNING:

- **Pandemin orsakad** av coronaviruset har slagit hårt mot världsekonomin. Under årets andra kvartal uppvisade statistiken över olika länders bruttonationalprodukter rekordstora nedgångar.
- **Nu pågår** emellertid en återhämtning, och den har delvis varit snabbare än väntat.
- **Finlands ekonomi** har klarat sig förhållandevis väl i början av coronakrisen och nedgången i ekonomin har enligt preliminär statistik varit mindre än i många andra länder.
- **Antalet permitteringar** ökade snabbt under våren, nu har antalet permitterade börjat minska. En del av permitteringarna kommer dock att omvandlas till mer långvarig arbetslöshet.
- **Den ekonomiska** situationen för dem som bevarat sin arbetsplats är god; lönerna har stigit i enlighet med tidigare avtal och många sparade pengar under vårens stängningsåtgärder.
- **Coronaviruset ändrade** hushållens konsumtionsstruktur snabbt. När den ekonomiska situationen väl har normaliserats torde

även konsumtionen delvis återgå till det normala. Inverkningarna på till exempel arbetsresor kan dock bli mer bestående.

- **Amorteringsfrihet ger** skuldsatta hushåll en tillfällig lättnad i situationen. Efter att amorteringsfriheten är över avslöjas förmågan att klara sig hos de hushåll som måste handskas med inkomstbortfall. En låg räntenivå medför lättare ränteutgifter under en lång tid framöver.
- **Allt mer** tillgångar har strömmat till insättningar under början av året. Det är bra att ha ekonomiska buffertar, men för mer långvarig egendom lönar det sig att fundera över objekt med bättre avkastning.
- **På bostadsmarknaden** har en befarad priskrasch inte inträffat och antalet bostadsaffärer har normaliserats efter vårens svacka.
- **Coronakrisen har** lyft fram betydelsen av god hushållning och flexmån i den egna ekonomin.

FINLANDS EKONOMI KOMMER ATT MINSKA UNDER 2020, MEN MINDRE ÄN I MÅNGA ANDRA LÄNDER

Coronaviruset och pandemin som den orsakade har slagit hårt mot världsekonomin och förändrat våra liv på många sätt. I januari väntades världsekonomin växa med drygt 3 procent, men i och med coronaviruset har de ekonomiska utsikterna förändrats radikalt och för närvarande väntas att ekonomin kommer att minska tydligt. Coronapandemin är en hälsokris, men i hög grad även en ekonomisk kris. Länder har genomfört olika stängningsåtgärder för att förhindra virusets spridning, och detta har synts i ekonomin. Under årets andra kvartal uppvisade sågs rekordstora nedgångar i olika länders bruttonationalprodukter.

Ekonomi håller emellertid på att återhämta sig och detta har skett till och med snabbare och starkare än väntat. Visserligen är det bra att minnas att återhämtningen fortfarande står på osäker grund och mycket beror på hur sjukdomsläget avancerar i världen.

Finlands ekonomi har klarat sig bättre än många andra länders i början av krisen. Den preliminära statistiken över nedgången i Finlands bruttonationalprodukt under årets andra kvartal vittnar om ett klart mindre fall än i genomsnitt i Europa. Att Finland klarat sig väl torde vara en summa av många olika faktorer: sjukdomsläget hos oss var lindrigare än i många andra länder och man var inte tvungen att vidta lika drastiska stängningsåtgärder, servicesektorn står för en mindre andel av vår ekonomi och befolkningens digitala färdigheter möjliggjorde en smidig övergång till distansarbete.

Finland är dock starkt sammankopplat till världsekonomin och med tanke på fortsättningen är det väsentliga hur världsekonomin återhämtar sig. Ett orosmoment är att svagheten kommer att övergå till industrin och exporten. Statistiken över exporten och ordergången inom industri vittnar redan om försämrade utsikter.

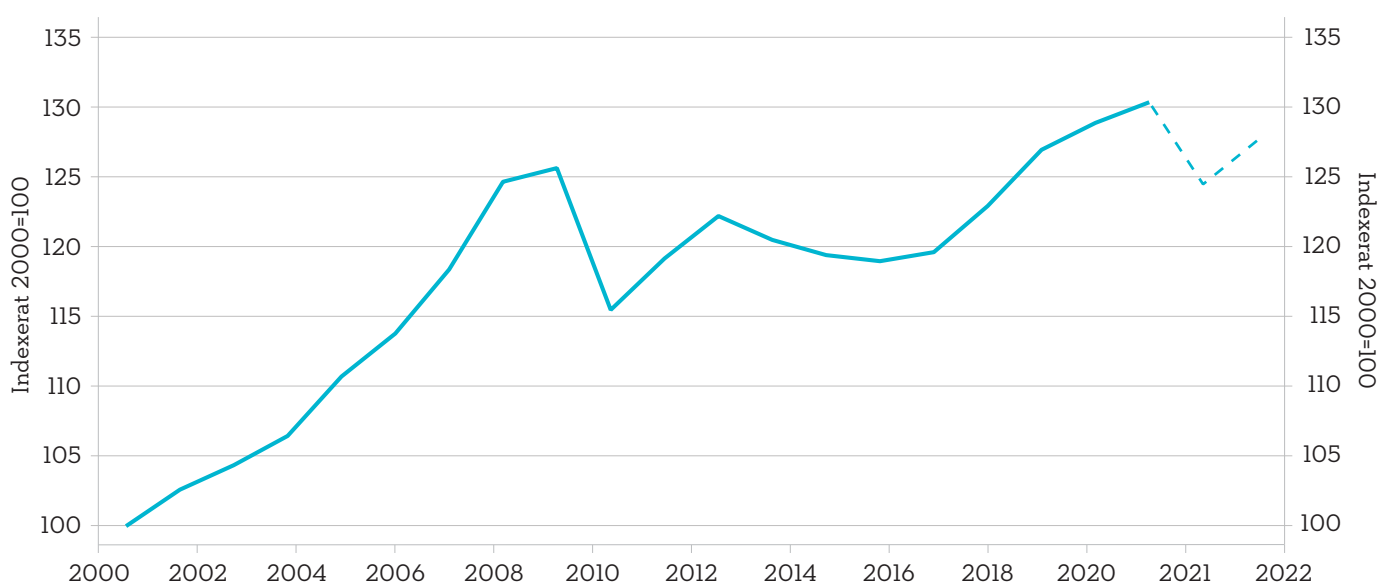
En annan stor risk är en andra våg av viruset och eventuella nya stängningsåtgärder. Under de gångna månaderna har vi som tur är lärt oss leva bättre med viruset, och följaktligen kommer vi i framtiden att kunna vidta mer inriktade stängningsåtgärder vid behov, vilket också medför mindre ekonomiska konsekvenser.

Coronakrisen har också förändrat hushållens vardag på många olika sätt, både i ekonomiskt avseende som i fråga om vardagsrutiner. I följande avsnitt fokuserar vi särskilt på de finländska hushållens konjunkturutsikter för år 2020.

BNP-tillväxt	2019p	2020p	2021p
Världen	2,9 %	-4,9 %	5,4 %
Finland	1,1 %	-4,5 %	2,5 %

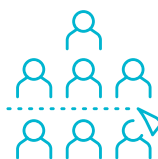
Källa: världsekonomi IMF (juni 2020), Finland: Sparbanken (augusti 2020)

FINLAND, BRUTTONATIONALPRODUKT

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

ANTALET PERMITTERINGAR HAR BÖRJAT MINSKA, ARBETSLÖSHETEN ÖKAR MED FÖRDRÖJNING

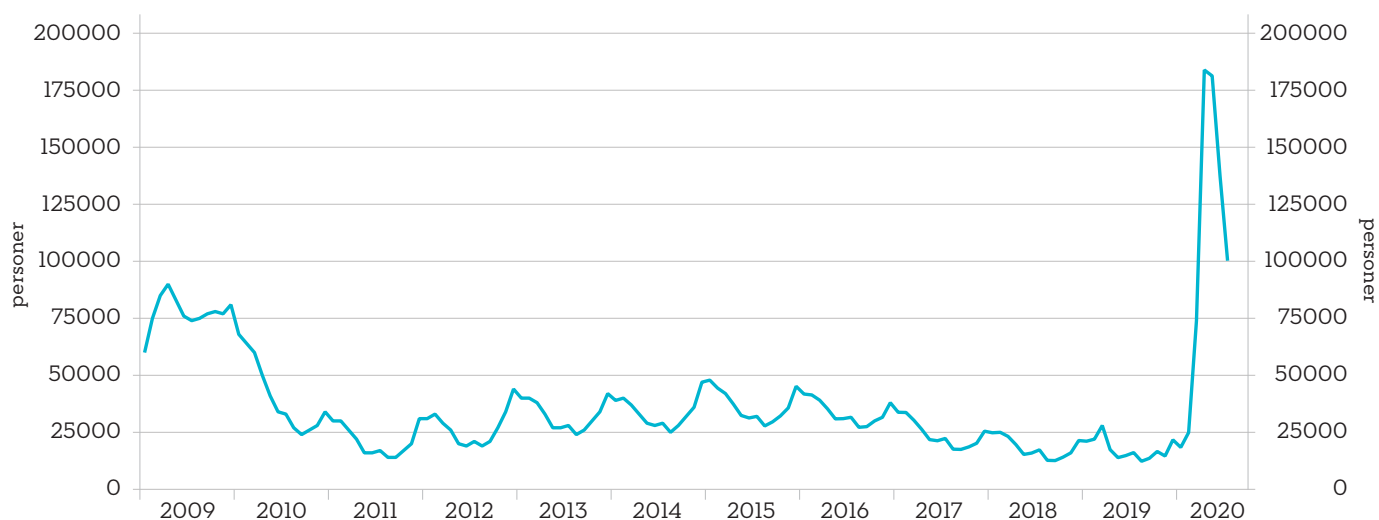

Stängningsåtgärderna inom ekonomin till följd av coronakrisen syntes snabbt också på arbetsmarknaden. Antalet permitterade började öka snabbt och uppgick som värst till över 180 000 personer. På sommaren började antalet permitteringar redan minska, då stängningsåtgärderna upphävdes och en del permitterade kunnat återgå till arbetet. I juli sjönk antalet permitterade till 100 000 personer. Flest permitteringar har gjorts i branscher som påverkades snabbt av nedstängningen, som turism- och restaurangbranschen.

Den officiella arbetslöshetsgraden reagerar långsammare på förändringar på arbetsmarknaden. Till exempel statistikförs inte visstidspermitteringar under tre månader inte som arbetslöshet. Det kan väntas att en del av permitteringarna blir arbetslöshet och att arbetslöshetsgraden stiger. Vi väntar oss att arbetslösheten kommer att öka till drygt 8 procent under innevarande år, då den i fjol var i genomsnitt 6,7 procent.

ANTAL PERMITTERADE

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

BRA PENNINGLÄGE HOS MÅNGA TROTS CORONAKRISEN

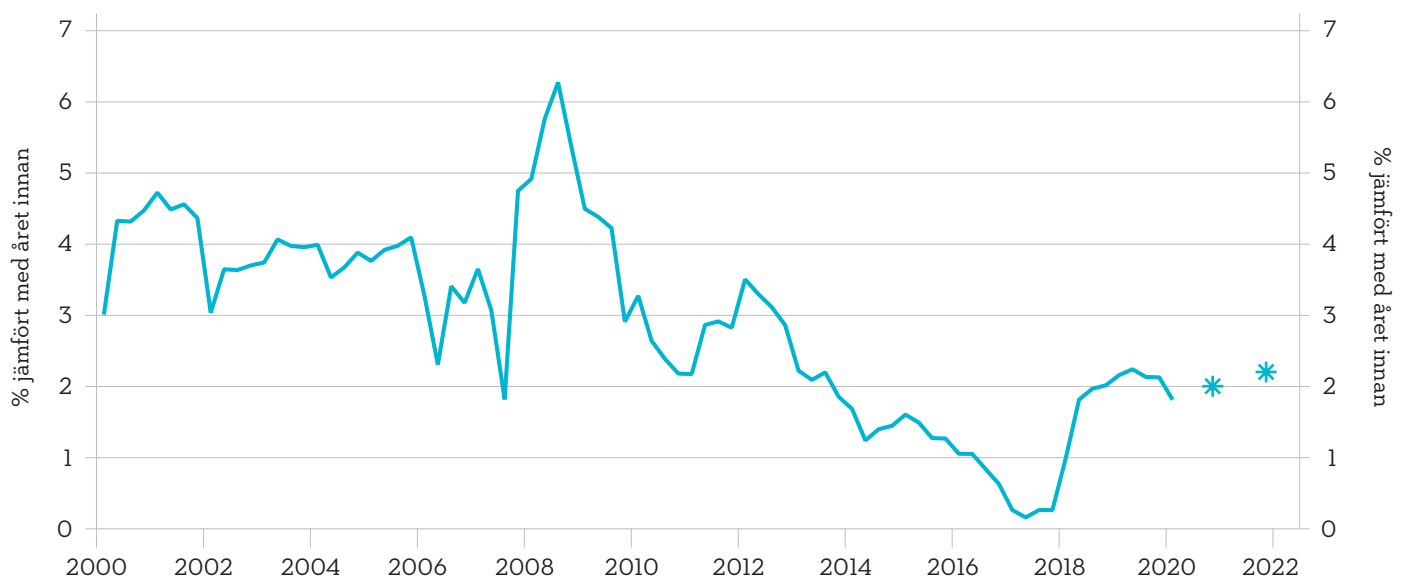
Som det konstaterades tidigare blev många permitterade under coronakrisen, och tyvärr kommer en del av dessa permitteringar sannolikt att bli mer bestående arbetslöshet. I detta fall minskar hushållets inkomstström och många måste räkna noggrannare vad pengarna räcker till. Krisen har också medfört ett stort bortfall i många SMF-företagares kassaflöde.

Inkomstbortfallet har haft störst inverkan på unga vuxna. Ekonomiska kriser drabbar också i allmänhet särskilt unga människor, vars ställning på arbetsmarknaden är svagare. Detta kan ha långvariga effekter på både ungas möjligheter att få arbete och deras inkomstutveckling.

I många familjer är penningssituationen dock fortfarande bra, såvida arbetet har fortsatt. Tidigare löneförhandlingar har medfört att löntagarnas inkomster i år har stigit i många branscher. Även nästa år väntas inkomstnivån stiga med i genomsnitt cirka 2 procent. Med hänsyn till en måttlig prisstegring ökar alltså köpkraften hos många trots krisen. Många har sparat mer pengar än tidigare.

Det finns redan cirka 1,6 miljoner pensionstagare i Finland, vilket innebär att deras inkomstutveckling har en betydande roll för nationalekonomin. Större delen av pensionstagarna får ålderspension och deras roll i ekonomin kommer i framtiden att vara ännu större, eftersom antalet personer över 65 år förutspås öka med över 200 000 under det innevarande årtiondet. När det gäller osäkra inkomster har pensionärer en tryggare ställning än löntagare, eftersom de inte riskerar att förlora sin arbetsplats. Arbetspensionerna ökade med 1,2 procent under innevarande år. Visserligen har coronakrisen drabbat äldre människor med tanke på hälsan.

INKOMSTNIVÅERNAS UTVECKLING I FINLAND

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

STORA FÖRÄNDRINGAR I KONSUMTIONEN

Vår konsumtion förändrades snabbt i och med coronakrisen. Efter hamtrandet i början av krisen minskade konsumtionen, enligt hushållens kortbetalningar, snabbt med cirka 20–25 procent. Konsumtionen låg dock redan på samma nivå som innan, vilket innebär att den djupaste svackan blev kortvarig. De inköp som betalas med kort utgör dock endast en del av människors totala konsumtion och den minskade användningen av kontanter bidrar till att snedvrída jämförelsen.

Förändringar i människors konsumtionsstruktur sker ofta långsamt. Coronaviruset orsakade en kortvarig, häftig förändring i detta. Under våren minskade konsumtionen av tjänster, restaurangbesök, användning av kollektivtrafik, turism osv. tydligt. Däremot ökade livsmedelshandeln, olika anskaffningar till hemmet och konditionsutrustning i popularitet till följd av distansjobb och hemmaliv. Efter att nedstängningsåtgärderna avtagit har hotell- och restaurangbesök samt användningen av tjänster återhämtat sig. Däremot ligger kulturbranschen och kollektivtrafik på en tydligt lägre nivå än tidigare.

Huruvida coronaviruset lämnar bestående förändringar i människors konsumtionsvanor efter sig återstår att se. Enligt enkäter har konsumenternas vilja att stödja inhemsk produktion och lokal företagsamhet ökat i och med coronakrisen. Å andra sidan brukar billiga affärskedjor öka i popularitet under ekonomiskt kärva tider. Utlandsresor, i synnerhet tjänsteresor, väntas återhämta sig långsamt.

Det har även skett förändringar i människors betalningssätt. Användningen av kontanter har minskat medan kontaktlös betalning har ökat. Inköp på nätet har ökat tydligt i och med coronaviruset. Det kan antas att dessa förändringar blir bestående.

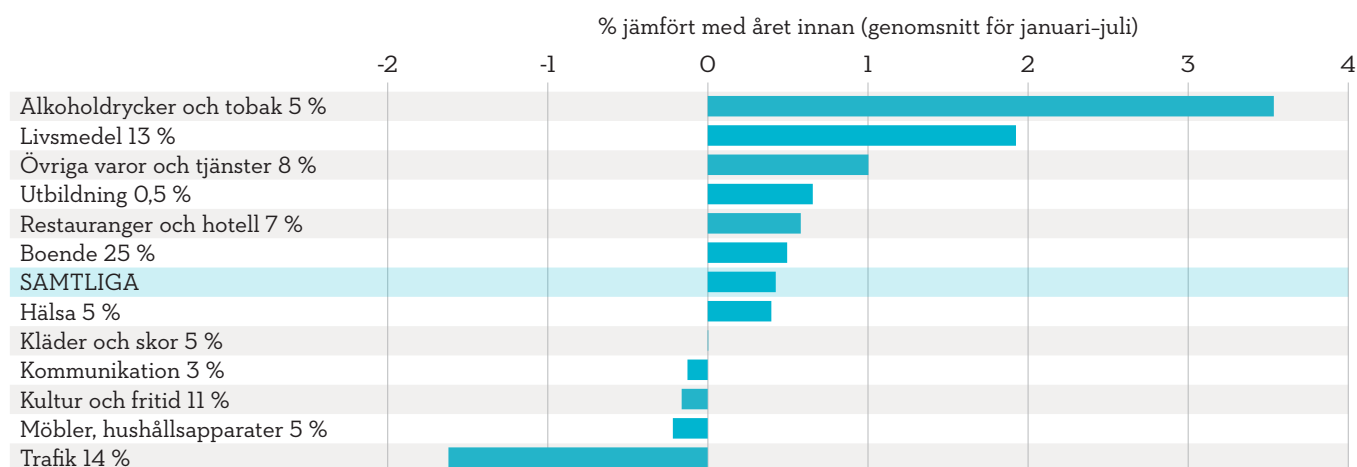

PRISERNA STAMPAR NÄSTAN PÅ STÄLLET

Prisstegringen i såväl Finland som övriga Europa har varit mycket måttlig redan en längre tid. Under början av året steg priserna i genomsnitt endast 0,4 procent jämfört med året innan. Visserligen fanns det skillnader i prisstegringen för olika produkter. Under början av året har till exempel matpriserna ökat mer än genomsnittet, medan priset för trafik och transport har sjunkit på grund av det lägre oljepriset. Boende har blivit dyrare på grund av höjda hyror, medan inflationen för ägarboende under årets början har varit obefintlig.

Redan före coronakrisen väntades prisstegringen vara liten. I och med krisen har prisstegringstrycket minskat ytterligare.

INFLATION FÖR OLIKA NYTTIGHETER UNDER BÖRJAN AV ÅRET

■ 7 mån. genomsnitt, andel av konsumtionskorgen efter rubriken

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

HUSHÅLLENS SKULDSÄTTNING VÄCKER ORO, MEN DE FLESTA HAR SAKERNA I ORDNING

De finländska hushållens skuldsättning har ökat under de senaste åren. Skuldgraden i förhållande till de disponibla inkomsterna är nu strax under 130 %, medan den ännu för 10 år sedan var knappt 110 %. Den snabbaste ökningen av skuldsättningen var före finanskrisen år 2008, varefter skuldsättningsgraden ökat tydligt långsammare. Det är också värt att minnas att cirka hälften av hushållen inte har några skulder alls.

Trots att bolån är den största skuldformen för hushåll, har ökningen under de senaste åren varit snabbast inom husbolagslån och konsumtionskrediter. Eftersom utländska konsumentkreditgivare (snabblåneföretag) saknas i statistiken finns det tyvärr inga exakta uppgifter om deras storlek. De står sannolikt för en relativt liten andel av de totala skulderna, men de spelar en stor roll i ekonomin för människor som råkat i ekonomiska svårigheter. Den snabba ökningen inom husbolagslån kräver att konsumenter är noggranna och inser att även lån som tas via husbolaget måste betalas tillbaka.

Under de senaste åren har man i stor omfattning efterlyst färdigheter i ekonomihantering och det finns ett klart behov av dessa. Redan 390 000 finländare, 8,5 procent av vuxenbefolkningen, har en betalningsanmärkning. Finlands Bank har därför börjat samordna ett projekt gällande färdigheter i ekonomihantering i Finland.

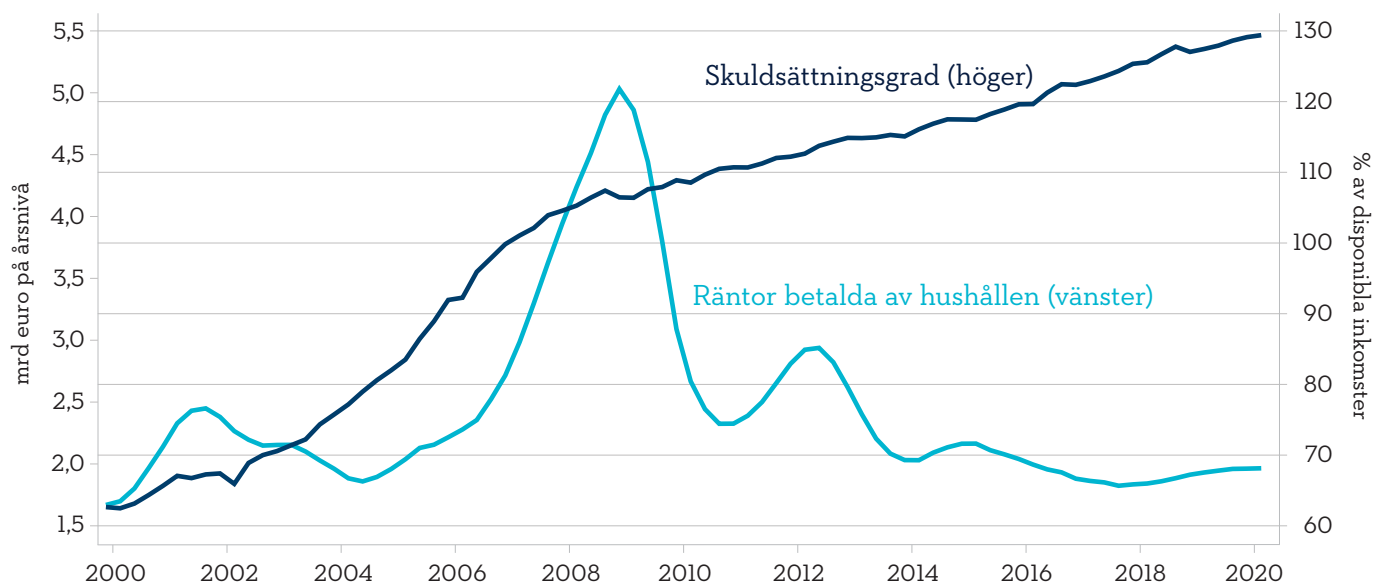
Större delen av hushållen har bevarat en god skuldhanteringsförmåga trots coronakrisen. Hos somliga har krisen dock drabbat vardagsekonomin och skuldhanteringsförmågan, om inkomsterna minskat till följd av permitteringar eller arbetslöshet. Amorteringsfrihet som bankerna beviljar underlättar situationen, i synnerhet om permitteringen blir kortvarig. Coronakrisen har lyft fram betydelsen av buffertsparande.

Situationen för skuldsatta hushåll underlättas av att räntenivån är rekordlåg. Även om skuldsättningen har ökat, betalar hushållen för närvarande lite räntor i ett historiskt perspektiv. Euriborräntorna ligger på minus, vilket lär fortsätta även de närmaste åren. Coronakrisen har skjutit fram förväntningarna på räntehöjningar ytterligare. Med andra ord kommer inte en räntestegring att omvärta hushållens finansiella situation de närmaste åren.

Emellertid bör man även om man har ekonomin under kontroll förbereda sig på att räntorna stiger för eller senare, och även på att privatekonomin kan drabbas av överraskande chocker. I fråga om de egna skulderna är det bra att fästa vikt vid att skulden står i rätt proportion till inkomsterna och också till skuldens uppbyggnad. Skulder som ökar tillgångarna är en "bättre" skuld än skulder som går direkt till konsumtion - eller i värsta fall till att betala bort gamla skulder.

HUSHÅLLENS SKULDSÄTTNINGSGRAD OCH BETALDA RÄNTOR

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

UTÖVER SKULDERNA HAR OCKSÅ TILLGÅNGARNA ÖKAT – I SYNNERHET STRÖMMAR DET IN INSÄTTNINGAR

Hushållens största tillgångspost är bostäder. Detta är naturligt, eftersom man måste bo någonstans och i Finland har man länge favoriserat ägarboende. Under de senaste åren har också antalet placeringsbostäder ökat. Utvecklingen av bostadspriserna inverkar således i betydande grad på hushållens förmögenhet. Mer information om detta nedan.

Förutom realegendom har hushållen finansiella tillgångar. Trots att skuldsättningen har ökat har hushållens finansiella tillgångar samtidigt ökat, vilket balanserar situationen. Visserligen är tillgångarna och skulderna inte jämnt fördelade på alla hushåll, utan i synnerhet förmögenheten har fördelats ojämnt.

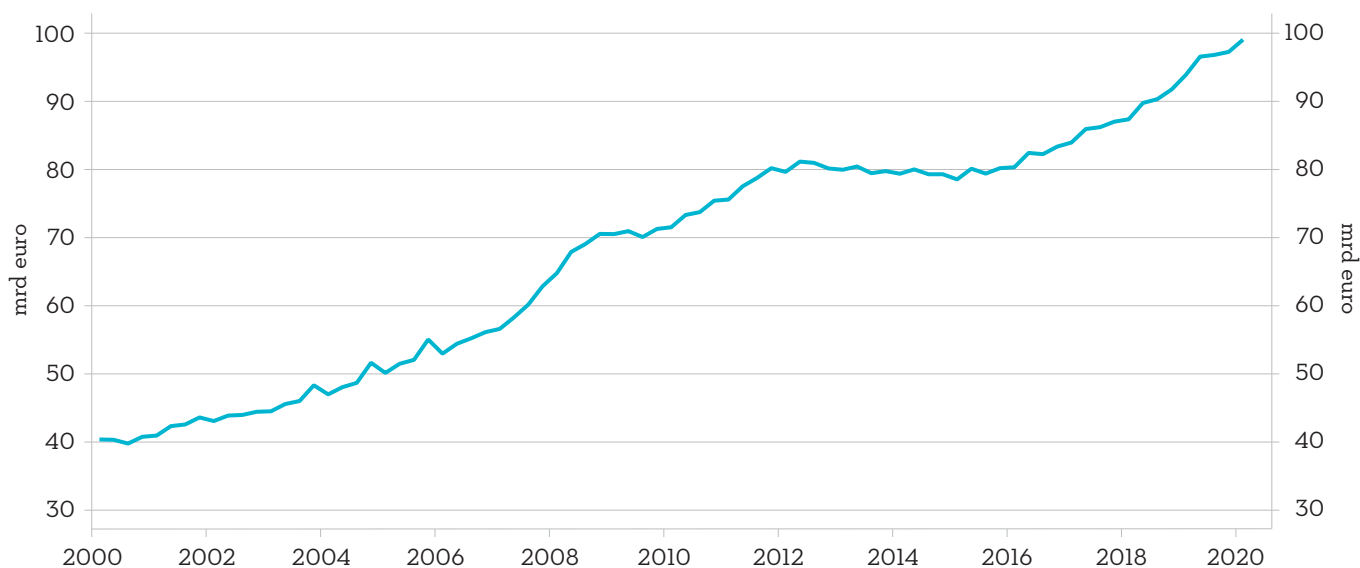
Av hushållens finansiella tillgångar finns drygt en tredjedel i insättningar, och beloppet har ökat snabbt under de senaste åren, trots att räntorna på insättningar samtidigt har sjunkit till nära noll. Coronakrisen har påskyndat denna utveckling och mycket nya pengar har strömmat in till insättningar under början av året. Insättningarna verkliga avkastning (efter inflation) blir i regel negativ under de närmaste åren, och följaktligen vore det bra att tänka på objekt med bättre avkastning för långvarigare tillgångar. Insättningar är ett utmärkt objekt för korttidssparande och bufferttillgångar.

Fluktuationen på aktiemarknaden har varit stor under innevarande år. När coronaviruset började spridas från Kina till Europa sågs ett fall på över 30 procent på en mycket kort tid på aktiemarknaden. Med lärdomarna från finanskrisen i bakhuvudet reagerade centralbankerna snabbt på situationen och nervositeten på marknaden minskade. Efter nedgången i februari-mars har aktiemarknaden återhämtat sig snabbt. Återhämtningen har förutom av centralbankerna också stötts av en förväntning om att coronakrisen ska bli relativt kortvarig och att ett vaccin ska finnas på marknaden under nästa år. Företagens resultat för det andra kvartalet var dåliga, men bättre än väntat. Många företag hankade sig fram med hjälp av kostnadsnedskärningar.

Under vårens snabba kursnedgång betedde placerarna sig överraskande lugnt, antalet panikförsäljningar var litet och många utnyttjade kursnedgången för att öka sitt innehav. Enligt en analys om Sparbankens kunder utnyttjade i synnerhet medelålders människor möjligheten att köpa billiga aktier på grund av kursnedgången. Den största paniken rädde bland äldre människor. Detta kan vara en indikation på den "dubbelkris" som äldre människor upplever: oron över att mista tillgångarna förenades med oro över hälsan, eftersom coronaviruset är särskilt farligt för äldre.

HUSHÅLLENS INLÅNINGSSTOCK

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

PIGGARE BOSTADSMARKNAD – INGA STÖRRE FÖRÄNDRINGAR I PRISER

Bostadspriserna har i Finland i genomsnitt stigit relativt måttligt på senare år. De regionala skillnaderna i prisutvecklingen har dock varit betydande. I tillväxtregioner, som huvudstadsregionen, Åbo och Tammerfors, har prisökningen varit snabbare. I Finland finns emellertid också många områden där priserna har sjunkit en längre tid. Även inom städerna kan det finnas betydande skillnader i prisutvecklingen, i typiska fall så att prisökningarna i centrumområdena har varit snabbare än i randområdena.

I och med coronakrisen avtog bostadshandeln i mars-maj. Därefter har antalet affärer återigen börjat öka och ligger nära fjolårsnivån för samma tid. Konsumenternas avsikter att köpa bostad ligger på en hög nivå och de återhämtade sig snabbt efter svackan orsakad av coronakrisen.

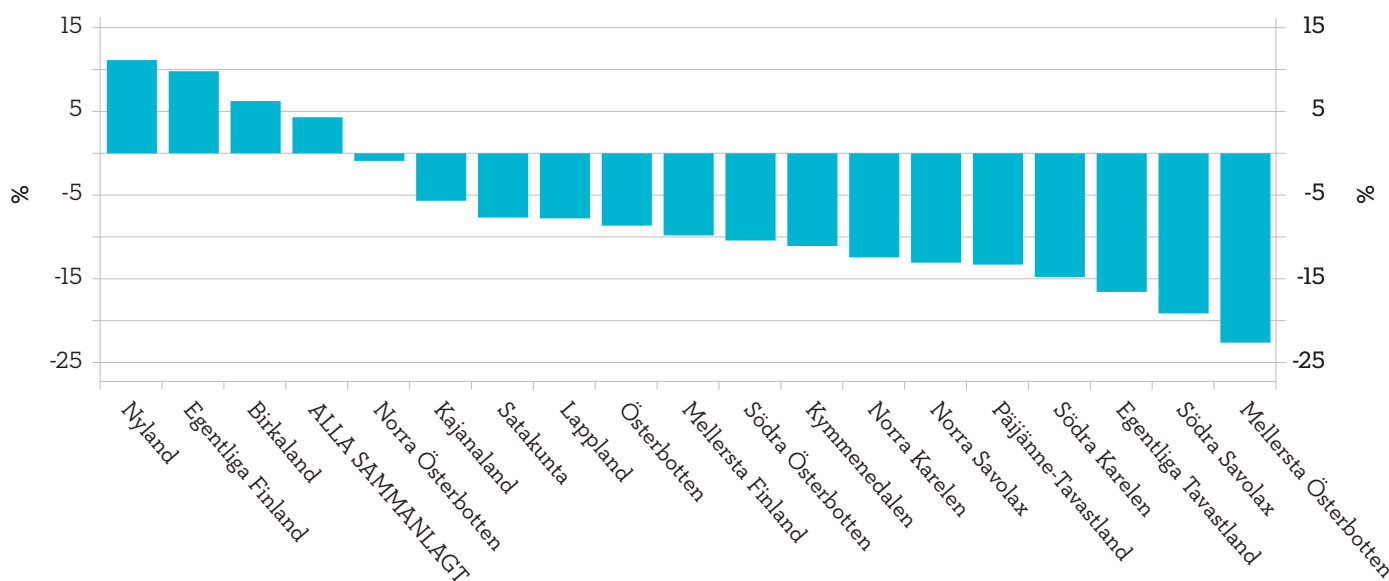
Däremot har inga större rörelser skett i priserna, och den tudelade prisutvecklingen har fortsatt: under början av året har priserna på gamla aktielägenheter ökat med cirka 3 procent i huvudstadsregionen och med cirka 1 procent i övriga Finland.

Det blir intressant att följa med huruvida coronakrisen påverkar människor preferenser gällande boende. Flyttstatistiken för början av året vittnar om att städer och kommuner som ligger nära stora städer (t.ex. Vanda, Nokia, S:t Karins, Kyrkslätt, Sibbo, Träskända) har haft en flyttvinst. Även statistiken över bostadsaffärer visar att större bostadsformer har varit mer intressanta under början av året. Tiden får utvisa om fenomenet blir mer bestående.

Bostäder är hushållens viktigaste förmögenhetspost. Därför har prisdifferentieringen på bostäder också en stor inverkan på hushållens förmögenhet. Det lönar sig för hushållen att sprida sina tillgångar utöver i bostäder också i andra objekt. Detta framhävs i områden där bostadspriserna sjunker.

PRISUTVECKLINGEN FÖR GAMLA AKTIEBOSTÄDER LANDSKAPSVIS FRÅN ÅR 2015

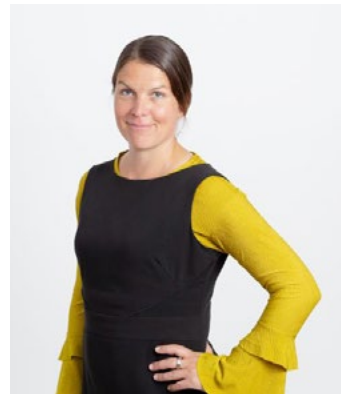

Källa: Macrobond, Sparbanksgruppen

SPARBANKENS KONJUNKTURÖVERSIKT FÖR HUSHÅLL

Sparbankens chefsekonom Henna Mikkonen granskar i konjunkturöversikten det ekonomiska läget i Finland och i synnerhet de faktorer som påverkar hushållens situation. Dessa är bland arbetsmarknadsläget, utvecklingen av inkomstnivåerna, prisstegringen, situationen på bostadsmarknaden samt faktorer som påverkar hushållets skuldsättning.

Sparbanken publicerar konjunkturöversikten två gånger per år.

Henna Mikkonen
Sparbankens chefsekonom
henna.mikkonen@saastopankki.fi
Telefon: 040 564 7918
[Twitter: @HennaMikkonen](https://twitter.com/HennaMikkonen)